

UNESCO BÖLGESEL EĞİTİM PROJELERİ ÜZERİNE

Prof. Dr. F. VARİŞ

1. KONU :

1976 yılında, Birleşmiş Milletler Teşkilatı UNESCO Genel Konferansı'nda, «Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler» konusunu işlemek üzere aşağıdaki beş bölgesel projenin yürürlüğe girmesi kararlaştırılmıştır :

- (i) APEİD — Asya Projesi,
- (ii) EİPDAS — Arap Ülkeleri Projesi,
- (iii) CODİESEEE — Güney Doğu Avrupa Ülkeleri Projesi,
- (iv) NEİDA — Afrika Projesi,
- (v) CARNEİD — Karaippler Projesi

Türkiye 1977 yılındanberi CODİESEEE bölgesel projesinin üyesi ve 1981 yılındanberi APEİD'in üyesi olarak bilimsel varlık ve prestijini sürdürmüştür.

8-13 Şubat 1982 günleri arasında dünyanın çeşitli yerlerinde yürütülen bölgesel çalışmaların ortaklaşa değerlendirilmesi ve koordine edilmesi amacıyla, UNESCO genel merkezinde bir toplantı düzenlenmiştir.

Bu toplantıya her bölgesel projeden temsilci ile UNESCO Merkez Ko-ordinatorleri ve ilgilileri çağırılmışlardır.

Bu satırların yazarı, «Güney Doğu Avrupa Ülkelerinde Eğitimde Yenilikler» CODİESEEE bölgesel projesini temsilen davet edilmiştir.

2. TOPLANTININ İÇERİĞİ

Toplantının içeriğini açılış konuşmaları, projelerin ayrı ayrı sunuşları ile tartışmalar oluşturmuştur. Aşağıda bu sunuşların programlarına ilişkin bilgiler, kalın çizgilerle verilmektedir.

(i) ASYA Ülkelerinde Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler programının ana konuları¹

- a. İlk eğitimin yaygınlaştırılması,
- b. Bilim ve teknolojinin genel eğitim programlarıyla kaynaştırılması,
- c. Fen eğitiminin geliştirilmesi,
- d. Öğretim araçlarının geliştirilmesi. «Özellikle oto didaktik ve uzaktan eğitim materyalleri»,
- e. Genel eğitim ile meslekî eğitimin birleştirilmesi,
- f) Eğitim ve köy kalkınması,
- g. Eğitim ve şehir kalkınması,
- h. Eğitim personelinin eğitimi,
- i. Eğitimin geliştirilmesi için araştırma ve incelemeler.²

Asya ülkeleri, «Tayland'da Yaygın Eğitim» adı altında filme aldıkları çalışmalarının bir kısmını ekrandan sunmuşlardır.

(ii) Arap Ülkelerinde Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler programının ana konuları³

21 Arap devletinin katıldığı bu bölgesel projenin çalışma programının konuları aşağıdadır :

- (1) Üye Ülkeler : Singapur, Vietnam, Sri Lanka, Tayland, Pakistan, Yeni-Gine, Filipinler, G. Kore, Afganistan, Avustralya, Bengaldeş, Çin, Hindistan, Endonezya, İran, Japonya, Laos, Malezya, Maldives, Nepal, Yeni Zeland, Türkiye.
- (2) Daha etraflı bilgi için bkz. ED-82/CONF/703/
- (3) Üye Ülkeler : Mısır, Irak, Tunus, Libya, Fas, Sudan, Ürdün, Lübnan, Suriye, Filistin, Kuveyt, Abudabi, Katar, K. Yemen, Suudi Arabistan, Dubai, G. Yemen, Bahreyn, Cezayir.

- a. Sosyo - kültürel özürleri olan 5 - 4 yaş çocukların eğitimleri
- b. Arapça öğretimi yöntemleri,
- c. Orta öğretim : Yeni yapı ihtiyacı,
- d. Orta nitelikli teknik insangücü yetiştirmede nicelik ve nitelik sorunları,
- e. Üniversite eğitiminde arz - talep dengesizlikleri,
- f. Yetişkin eğitimi : Cehaletin kapsamlı, hızlı ve işlevsel bir biçimde ortadan kaldırılmasının yolları,
- h. Eğitim yönetiminde modernizasyon ihtiyacı,
- i. Eğitim presonelinin, çeşitli uzmanlık alanları için yetiştirilmesi.

(iii) **GÜNEY DOĞU AVRUPA Ülkelerinde Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler programının ana çizgileri :**⁵

1. Oto - didaktizm - Kendi kendine eğitim,
2. Eğitimin amaçları,
3. Temel eğitim programlarının geliştirilmesi,
4. Temel eğitim sonrası eğitim programlarının geliştirilmesi,
5. Eğitim teknolojisinin öğretmen yetiştirmedeki rolü,
6. Eğitim ve iş etkileşimi.

Türkiye, projede, diğer alanlar yanında temel eğitim sonrası eğitim programlarının geliştirilmesi alanında yaptığı çalışmalarla 1977 yılından beri öncülük etmektedir.⁶ Bu çalışmalar hakkında, 1978, 1980, 1981, 1982 yıllarında Milli Eğitim Bakanlığı'na rapor verilmiş bulunmaktadır.

(iv) **AFRİKA Ülkelerinde Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler programının ana çizgileri :**⁷

- (4) Daha etraflı bilgi için bkz. (ED - 82/CONF.703/REF/3 January 1982 - UNESCO.
- (5) Üye Ülkeler : Türkiye Yugoslavya, Bulgaristan, Macaristan, Romanya, Yunanistan.
- (6) Daha fazla bilgi için bkz. CODIESEE Bulletin, 1982 sayısı.
- (7) Üye Ülkeler : Senegal, Guinea Bissan, Guinea (Conakry) Sierra heare, Gambia, Uffer Volta, Maritania, Mali, Ghana, Nigeria, Liberia, Benin, Cameroun, Congo, Zaire, Ethiopia, Kenya, Tanzania, Zambia, Lesotto, Zimbabwe, Monzambique, Niger, Maurituis, Madagascar, Buauudi, Ivory Coast.

- a. Eğitim ve üretici çalışmalar,
- b. Kırsal bölgelerde kalkınma için eğitim,
- c. Eğitimde yönetim ve teftiş,
- d. Öğretmen yetiştirme — Hizmet öncesi, hizmet içi —,
- e. Öğretim araçlarının üretimi ve dağıtımı,
- f. Milli dillerin kullanımı.⁸

(v) **KARAİP Ülkelerinde Kalkınma İçin Eğitimde Yenilikler programının ana çizgileri :**⁹

- a. Genel ve meslekî - teknik eğitimin kaynaştırılması,
- b. Eğitimin kültürel identite'ye katkısı,
- c. Eğitimin toplum kalkınmasına katkısı,
- d. Eğitimin planlaması ve işletmesi.¹⁰

Yukarıda kategorik olarak özetlenen bölgesel raporların sunuluşunu tartışmalar izlemiştir. Sorular sorulmuş, açıklamalar yapılmıştır.

Bu çalışmaların genel, bölgesel ve yerel düzeyde değerlendirilmeleri için ölçütler üzerinde durulmuştur.

Bölgelerarası işbirliği ve bu projeler ile UNESCO'nun diğer üniteleri ve programları arasında işbirliği gereği tartışılmıştır.

Konferansta 1984 - 1989 devresi orta vadeli plan tartışmalarında bölgesel projelerin kalkınmadaki rolleri ve stratejiler üzerinde durulacağı açıklanmıştır.

Ayrıca, bu alanda sektörlerarası çözüm isteyen geniş eğitim problemlerine, eğitim hakkına, okur - yazarlık çalışmalarına yer verileceği ifade edilmiştir.

Tartışmalarda, ulusal eğitim planları ile bölgesel eğitim planlarının bir konser ahengi içinde bulunması, uluslararası çalışmaları

(8) Etraflı bilgi için Ref : ED - 82/CONF/703/REF/2 PARİS, January, 1982.

(9) Üye Ülkeler : Karaip adalarındaki ülkeler.

(10) Etraflı rapor için bkz. ED - 82/CONF.703/REF/5, PARİS, January, 1982, UNESCO.

rın milli çalışmalara katkısı oranında değer kazanacağı ortaya konmuştur.

Eğitimde yeniliklerin muhtevası, bölgeler arası birleşmeler, ko-ordinasyon problemleri, aynı bölgede diğer çalışmalarla işbirliği, bölgelerde yapılan çalışmaların UNESCO genel konferansı ile ilişkileri gereğine değinilmiştir.

Bütün ilgililerce, mali destek gereği ısrarla ifade edilmiştir.

Çalışmalarda, ülkemizce, Güney Doğu Avrupa bölgesinde temsil edilmekle birlikte, eğitsel problemlerin bütün bölgeleri ilgilendirecek şekilde ifade edilmesi, senteze gidilmesi doğrultusunda bir tutum izlenmiş, bunun sonucu olarak da bütün bölgesel gruplar kendi aralarında düzenledikleri toplantılara Türkiye'yi davet etmişlerdir.

3. ÜLKEMİZİ İLGİLENDİREN HUSUSLAR

(i) Toplantıya katılan bölge temsilcileri ve UNESCO ilgilileri, UNESCO Genel Konferansına üye ülkelerin hararetle hazırladıklarını ifade etmişlerdir.

Bilindiği gibi genel konferansta Eğitim, Bilim, Kültür, Komünikasyon, Sosyal Bilimler konuları büyük gruplar halinde ele alınmaktadır.

Milli Eğitim Bakanlarının «Delegasyon Başkanı olarak, ülkeleri adına konuşma yaptıkları bir genel kurul, konferans süresince devam etmektedir. Bu konuda ülkemize ön hazırlık alışkanlığı getirilmelidir. Bugüne değin bu iş, genellikle, katılacak heyete bırakılmakta, delegeler son haftaya değin beirilenmediği için tartışılacak program bütçe üzerinde çalışma yapılmamaktadır.

Ekip ruhu gerektiren bu gibi dünya ölçüsündeki toplantılarda, başarının bireysel girişimlere bırakılmaması gerekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı ve Üniversitelerin ilgili alanlarından oluşturulacak heyetlerin derhal bu hazırlıklara başlaması, UNESCO programının her ünitesine ilişkin görüşlerin hazırlanması yerinde olacaktır.

(ii) Toplantıda UNESCO'nun bakanlar düzeyinde toplantılar planladığı ifade edilmiştir. Bu, teşkilat için yeni bir girişimdir.

Bu gibi toplantılar için hazırlıklı olmanın getireceği avantajlar bilinmektedir.

(iii) Toplantı sırasında Asya ve Arap ülkeleri bölgesel projeleri ile işbirliği yapma imkan ve eğilimleri ifade edilmiştir.

(iv) Ülkelerarası eğitim ilişkilerinin etkinliği, ulusal ilişkilerin ahengi oranında artacaktır. Bunun için de UNESCO ile ilgili her çalışmada, UNESCO nezdinde görevli daimi delegasyonla ilişki kurulması, UNESCO ile ilgili Milli teşekküllerin birlikte hareket etmeleri büyük önem taşımaktadır.

5. SONUÇLAR

UNESCO bölgesel projeler arası toplantısı;

(i) Çeşitli kıtalarda yürütülen eğitim çalışmalarının hemen hemen benzer konular üzerinde toplandığını açığa çıkarmıştır.

(ii) UNESCO nezdinde daimi delegasyonumuz büyükelçi Halûk Sayınsoy ve müsteşar Veka Ünal, toplantının seyrine büyük ilgi göstermişler ve aralarda, okur-yazarlık ve bilim ve teknoloji politikası üniteleri ile temas edilmesini sağlamışlardır.

(iii) Ülkemizde UNESCO ile ilgili milli çalışmalarda, ilgili bütün kuruluşların tam bir anlayış ve işbirliği halinde hareket etmeleri konuların milli düzeyde ko-ordine edilmesi gerekmektedir.

(iv) Bu gibi toplantılara katılma işi bir kariyer haline getirilmelidir. Örneğin japonya, İsveç, Sovyetler vb. ülkeler, tecrübeli, konuları bilen elemanların yanına genç elemanları vererek yetişmelerini sağlamaktadırlar. Ülkemizde, dış ilişkilerin, bireysel katılmalardan çok politikamız doğrultusunda, akademik içerikli, amaçlı ve ko-ordineli olarak yürütülmesi için önlem alınmalıdır.

(v) UNESCO Genel Merkezi, teşkilata, Milli Eğitim Bakanları düzeyinde toplantılarla «Avrupa Konseyi'nde olduğu gibi» yaklaşmayı planlamaktadır. Bu nedenle Milli Eğitim Bakanlığı'nda konuya ilişkin bir arşiv geliştirilmelidir.

(vi) Bugüne değin daha çok katılma düzeyinde yürütülen işbirliği, UNESCO mali imkanlarından yararlanma doğrultusunda düzenlenmeli, planlanmalıdır.